

65.

TEOLOŠKO-PASTORALNI TJEDAN

ZAGREB

21. – 23. SIJEČNJA 2025.

**Kršćanska
nada
u vremenu
beznada**

preporučujemo

Glas Koncila

www.glas-koncila.hr

**Silvija Migles
Igor Jakobfi
Dubravka Petrović Štefanac
Stjepan Baloban
Zvonimir Ancić**

**Socijalni nauk Crkve
u školi i u župi**

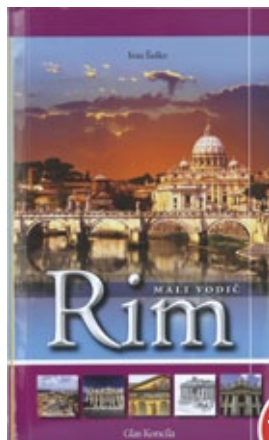
15 €

**Katekizam
Katoličke Crkve**

30 €

10,62 €

Ivan Šaško

Rim

Mali vodič kroz prošlost i sadašnjost za hodočasnike i znatiželjnike

Josip Mužić

Ugađanje duše

Priručnik za ispitivanje savjesti i ispovijed

25 €

Ivan Petrović

Čuvajući riječi tvoje

Nedjeljni biblijski redak u svakodnevici sa Zlatoustim Liturgijska godina A B C

35 €

**Kršćanska
nada
u vremenu
beznada**

Nada ne razočarava

»Svi se nadaju. U srcu svakoga čovjeka prebiva nada kao želja i očekivanje dobra, iako ne zna što mu sutra nosi. Međutim, nepredvidljivost budućnosti ponekad izaziva proturječne osjećaje: od povjerenja do straha, od smirenosti do očaja, od sigurnosti do sumnje. Često susrećemo obeshrabrene ljude koji u budućnost gledaju sa skepsom i pesimizmom, kao da im ništa ne može donijeti sreću. Neka ovaj Jubilej bude svima prilika za oživljavanje nade. Riječ Božja pomaže nam pronaći razloge za to. Neka nam u tome bude vodilja ono što je apostol Pavao pisao kršćanima u Rimu: „Nada ne razočarava“ (Rim 5,5).«

Usp. Papa Franjo, *Spes non confundit – Nada ne razočarava*.

Bula proglašenja Redovnog jubileja godine 2025. (9. V. 2024)., br. 1.

Kršćanska nada u vremenu beznađa

Nada je temeljna kategorija kršćanske vjere. Uz vjeru i ljubav, ona pokreće, usmjerava i daje smisao čitavomu kršćanskomu životu (usp. 1 Kor 13, 13). Nije slučajno što apostol Petar, u kontekstu u kojem prva Crkva već proživljava progonstvo, kršćanima piše: »Budite uvijek spremni svakomu koji od vas zatraži dati obrazloženje nade koja je u vama, ali neka to bude blago i s poštovanjem, jer imate dobru savjest« (1 Pt 3, 14-15). Zanimljivo je primijetiti da Petar, u tom tekstu, ne poziva na obrazloženje vjere, nego nade, vjerojatno zato što je nada najizravniiji plod i trajno ostvarenje kršćanske vjere. Doista, vjera bez nade bila bi statična, zatvorena u sebe, u opasnosti da se pretvori u ideologiju i da isključi druge. S druge strane nada bez vjere bila bi utopija, puki izraz dobrih želja bez pokrića, izbjegavanje suočavanja sa stvarnošću i komotan bijeg od odgovornosti. Nada otvara vjeru stalno novim mogućnostima, dajući joj dinamizam i optimizam bez kojih ljudski život nije zamisliv.

Kršćanska nada temelji se na vjeri u Isusa Krista, utjelovljenoga Sina Božjega i spasitelja svijeta, uz kojega čvrsto prijanja i kojega s ljubavlju slijedi do njegova ponovnog dolaska. Ona se temelji, također, na povjerenju u Božju riječ koja obznanjuje da Bog voli čovjeka, da ga poziva na sreću i da ga nikada ne napušta. Upravo u toj nadi kršćanin dobiva snagu koja mu omogućava da pobijedi životne zapreke i da postigne svetost za koju je stvoren. Ta nada nije samo naravna ili ljudska sposobnost, nego je nadnaravna, tj. teologalna krepost koju Bog, zajedno s vjerom i ljubavlju, daruje čovjeku kako bi ga uzdigao k sebi i omogućio mu sudjelovanje u božanskom životu. Po krštenju i euharistiji kršćanin *već sada*, iako *još ne* u potpunosti, ima udioništvo u tom božanskom otajstvu, kao predokus eshatološke gozbe i vječnoga zajedništva s Bogom. Upravo u toj eshatološkoj perspektivi kršćani su uvijek bili ljudi nade, unatoč kušnji i tegobama kroz koje su u životu i povijesti prolazili. Danas su više nego ikad pozvani biti svjedoci nade.

Nada je oduvijek bila važna teološka tema. Ona je to na poseban način postala posljednjih šezdesetak godina razvojem tzv. *teologije nade*, u jednom svijetu koji je prošao kroz tragično iskustvo različitih totalitarizama i koji se sve više zatvara u sekularni i znanstveno-tehnički imanentizam koji ljudskoj egzistenciji pristupaju isključivo kroz prizmu funkcionalnosti, bez upliva u čovjekovu krhkost, njegovo nepovrjedivo dostojanstvo i neutaživu čežnju za slobodom i srećom. Nije bez razloga što se današnje vrijeme, osobito u dekristijaniziranom zapadnom svijetu, često opisuje kao vrijeme beznađa, koje je duboko obilježeno nihilizmom, individualizmom i indiferentizmom. U takvu vremenu sve više ljudi gubi osjećaj za nadu u običnom smislu riječi (nada u bolje sutra), a kamoli da se usude svoju nadu položiti u Boga i uzdati se u Božju providnost. Kontinuirani porast različitih kriza (osobnih i društvenih, ekonomskih, geopolitičkih, demokratskih, ekoloških, prijetnja nuklearnoga rata i dr.) sa sobom povlači gubitak perspektiva i strah pred budućnošću, koje mnoge dovode u fatalizam i depresiju. Nitko više ne vjeruje u lažna obećanja ni u jeftine nade.

Međutim, kršćanska je nada sve osim jeftina. Ona nipošto nije bijeg ili iluzorna utjeha u onostranom koja bi čovjeka lišila odgovornosti za svijet i za druge. Naprotiv, nada u vječni život daje hrabrost i izdržljivost u sadašnjem životu. Autentična kršćanska nada vrlo je realna i odvažna. Nadati se znači ne zatvarati oči, ne podleći napasti povjerovati da život nema više drugih mogućnosti. To je stav otpornosti kojim čovjek odlučuje ostati otvoren Bogu, koji ne prestano iznenađuje, bilo izravno bilo preko drugih ljudi i okolnosti. Nadati se u nevolji ili tami znači odlučno krenuti, usprkos neizvjesnostima i poricanjima, prema mogućnosti dobra. Takva nada ne počiva na ljudskoj volji, koja je ograničena i često nemoćna, nego na Božjoj snazi koja sebe daje onomu koji se Bogu predaje. Napokon, nada nije samo individualna, nego je i zajedničarska: nadamo se za sebe i za druge, kao što se drugi nadaju za nas. To posebno vrijedi u graničnim situacijama ljudskoga života, kao što su očaj, bolest i približavanje smrti. Tada naša nada krije i oživljava nadu drugih, i obrnuto.

Upravo na tu solidarnost u nadi papa Franjo poziva u buli *Spes non confundit – Nada ne razočarava*, kojom proglašava Redoviti jubilej 2025. godine. Papa poziva kršćane da, osobito u svetoj Jubilejskoj godini, budu neumorni nosioci nade u svim područjima života, zalažući se za mir u svijetu koji je sve više zahvaćen ratovima, zaštitu i promicanje ljudskoga života od začeca do prirodne smrti, brigu za zatvorenike, bolesnike, mlade, migrante, starije osobe, siromašne itd. Jubilej nade prilika je, također, za veću solidarnost bogatih država prema siromašnjima utemeljenu na pravednosti, učinkovitiju založenost u očuvanju okoliša, konkretiziranje sinodske

dimenzije Crkve i posvećenost ekumenskomu jedinstvu kršćana. Papa posebno bodri kršćane da ostanu usidreni u nadi s vjerom u vječni život, slijedeći svjedočanstvo kršćanskih mučenika, koji su se znali odreći ovozemaljskoga života u vjeri i nadi konačnoga susreta s Gospodinom. Nada uključuje Božji oprost i pomirenje, praštanje i milosrđe. Napokon, Jubilej nade prigoda je da se ponovno otkrije »potrebno povjerenje u Crkvi i društvu, u međuljudskim i međunarodnim odnosima, u promicanju dostojanstva svakoga čovjeka i u poštivanju stvorenoga svijeta« (*Spes non confundit*, br. 25).

Na tragu jubilejskih poticaja 65. teološko-pastoralni tjedan želi na interdisciplinarnan način razmišljati o važnosti i mjestu koje nada općenito, a osobito kršćanska nada, ima u današnjem napetom i neizvjesnom svijetu. Temeljno motivacijsko pitanje moglo bi ovdje glasiti: Kako ljudima našega vremena približiti i naviještati Boga nade, na kojega se čovjek može osloniti i s njim hodočastiti kroz život? To je pitanje jednako teološki i pastoralni izazov, koji poziva na osmišljavanje vjerodostojnoga navještaja koji bi mnogim našim suvremenicima pomogao otkriti Boga kao pouzdanoga suputnika u svim životnim etapama, pa i najtežima. Tema Tjedna želi, također, biti povezana sa šezdesetom obljetnicom zatvaranja Drugoga vatikanskoga koncila (1965. – 2025.), koji je veliku nadu položio kako u cjelokupnu obnovu Crkve tako i u njezin konstruktivan doprinos izgradnji skladnijega čovječanstva poručujući, među ostalim, da je budućnost »stavljena u ruke onih koji će biti sposobni nadolazećim naraštajima predati razloge življenja i nadanja« (*Gaudium et spes*, br. 31).

Neka ovaj Teološko-pastoralni tjedan bude poticaj Crkvi u Hrvatskoj i cijelomu hrvatskomu društvu da ponovno otkriju djelotvornu snagu kreposti nade koja, s povjerenjem u Boga i međuljudskom solidarnošću, može prevladati sve krize i pripremiti budućnost dostojnu svakoga čovjeka.

Program 65. teološko- pastoralnoga tjedna

Prvi dan: utorak 21. siječnja 2025.

9.00 Otvaranje Tjedna
O. d. dekana KBF-a Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Mario Cifrak

Moderator: izv. prof. dr. sc. Branko Murić

9.40 Prof. dr. sc. Ante Vučković
Kršćanska nada i ambivalentnost nade u današnjem svijetu

Rasprava

Moderator: izv. prof. dr. sc. Tomislav Kovač

15.00 Izv. prof. dr. sc. Domagoj Runje
Od starozavjetne do novozavjetne nade

Rasprava

15.45 Doc. dr. sc. Jakov Rađa
Kako današnjim ljudima obrazložiti razloge kršćanske nade?

Rasprava

16.30 Odmor

17.00 Prof. dr. sc. Anđelko Milardović
Ima li još nade za hrvatsko društvo?

Rasprava

Drugi dan: srijeda 22. siječnja 2025.

Moderatorica: izv. prof. dr. sc. Ana Begić

9.00 Izv. prof. dr. sc. Iva Mršić Felbar
Eshatološka nada

Rasprava

9.45 Prof. dr. sc. Vladimir Dugalić
Suodnos triju teologalnih kreposti: vjere, ufanja (nade) i ljubavi

Rasprava

10.30 Odmor

11.00 Dr. sc. Milan Dančuo
Euharistija kao predokus vječne gozbe i budućega svijeta

Rasprava

Moderator: doc. dr. sc. Ivan Majjić

15.00 Mr. sc. Hrvoje Zovko
Za pastoral nade. Ekleziološko-liturgijske perspektive u kontekstu Drugoga vatikanskog koncila

Rasprava

15.45 Rad po grupama

Moderatori: izv. prof. dr. sc. Valerija Kovač,
izv. prof. dr. sc. Andrea Filić,
prof. dr. sc. Nikola Vranješ,
doc. dr. sc. Ivan Majjić

17.00 Odmor

17.30 Izvješća radova po grupama i rasprava

Dvorana »Vijenac«
Zagreb, Kaptol 29a
21. – 23. siječnja 2025.

Program 65. teološko- pastoralnoga tjedna

Treći dan: četvrtak 23. siječnja 2025.

Moderator: doc. dr. sc. Ante Bekavac

9.00 Prof. dr. sc. Marko Medved
Nada kršćanina i nada Crkve kroz povijesne mijene

Rasprava

9.45 Doc. dr. sc. Sanda Smoljo-Dobrovoljski
Važnost nade u vremenima rastućega očaja i depresije

Rasprava

10.30 Odmor

11.00 Dr. sc. Marija Jurišić
Vjeronauk: prostor »generiranja nade« kod adolescenata?

Rasprava

Moderatori: izv. prof. dr. sc. Vanda Kraft Soić,
doc. dr. sc. Mislav Kutleša

12.00 Plenarna rasprava

13.00 Zatvaranje Tjedna
O. d. dekana KBF-a Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Mario Cifrak

Sažetci predavanja

Prof. dr. sc. Ante Vučković

Kršćanska nada i ambivalentnost nade u današnjem svijetu

Duga je povijest nade. Seže od najranijih tekstova do naših dana. Uz to, nada je i vrlo složen fenomen. Puna je mijena i naglasaka. Jednom je viđena kao najvažnija snaga kojom se čovjek može suprotstaviti nedaćama počevši od osobnih tragičnih sudbina pa sve do zajedničkih ugroza, a drugi put kao iluzija koja čovjeka obmanjuje i ne dopušta mu ispravan pogled na zbilju. Mnogima je kroz povijest nada zadnji i najsnažniji izvor smisla i snage, a mnogima posve sumnjiva i najbolja meta kritike životnih stajališta i religioznih uvjerenja.

Višeslojna je povijest razumijevanja nade. Jednom je shvaćena kao emocija, pa opet kao vrlina, a onda kao stav. Nadi shvaćenoj kao emocija suprotstavlja se strah. Nadi shvaćenoj kao vrlina suprotnost je očaj, a nada shvaćena kao stav suprotstavlja se preuzetnosti. O tom kako se nada shvaća ovisi i način ophođenja s njom. Najobuhvatniji bi način bio da nadu shvatimo kao odnos prema svijetu, u smislu da netko tko se nada zauzima određeni stav prema svijetu. Promatrati nadu kao odnos prema svijetu znači razumijevati čovjeka kao biće koje egzistira izvan sebe i koje je usmjereno na budućnost.

Ovdje se otvara mogućnost razumijevanja ambivalentnosti nade u današnjem svijetu kriza i sukoba.

Nadu je korisno promatrati još i iz druga dva vida: jednom kao nadu usmjerenu na pojedinačne ciljeve i nadu kao temeljni životni stav koji nije usmjeren nekome pojedinačnomu cilju, nego na neodređen način prema budućnosti koja u sebi krije neko dobro.

Nada ima afektivnu, kognitivnu i konativnu dimenziju. To znači da je praćena emotivnim stanjem, da otvara razumijevanje svijeta i da je aktivna u postizanju onoga čemu se nada.

Suvremeno je doba kršćansku nadu transformiralo u vjeru u napredak. Napredak je, međutim, u naše vrijeme dobio sasvim negativna obilježja jer napredak sada ne znači napredak u bolje, nego porast ugroze do apokaliptičkih razmjera: klimatske promjene, nestanak vrsta, razorne mogućnosti uništenja i samouništenja, digitalizacija i umjetna inteligencija.

Je li nada velika obmana ili izvor iz kojega možemo crpiti snagu za promjene? To veoma staro pitanje vraća nam se danas sa svom silinom natrag. Jesmo li došli do točke u kojoj trebamo sebi priznati da više nije moguće nikakvo spasenje? Ako je to točno, još uvijek nam ostaju male nade koje zamjenjuju veliku ovostranu nadu u promjenu. Što je ostalo od kršćanske nade? U čemu je bit kršćanske nade i koje svjetlo ona baca na svijet koji više ne vidi realne mogućnosti promjene na bolje?

Ondje gdje se pokaže kako nas naše nade ne spašavaju, postaje razvidno da nas ne spašava znanost i da je život bez Boga osuđen na gubitak »velike nade koja je glavni oslonac u životu (Ef 2, 12)« (Benedikt XVI., *Spe salvi*, 27).

Ovaj rad ima pred sobom zadatak opisati elementarne crte nade, imenovati velika krizna područja u kojima se javlja nada u svojim suprotnostima i istaknuti gdje se otvara prostor kršćanske nade.

Ključne riječi: *nada, napredak, kriza, spasenje, kršćanska nada.*

Izv. prof. dr. sc. Domagoj Runje

Od starozavjetne do novozavjetne nade

Budući da se kršćanska Biblija dijeli na Stari i Novi zavjet, uobičajeno je isti pojam promatrati u ta dva biblijska konteksta uočavajući međusobne sličnosti i razlike. Na taj način govorimo ovdje o pojmu nade te uočavamo kako se put od starozavjetne do novozavjetne nade može izraziti u tri tvrdnje: nada je sigurna; nada je ispunjena; nada se nastavlja.

Sigurnost (starozavjetne) nade utemeljena je ponajprije u Božjoj objavi patrijarsima Abrahamu, Izaku i Jakovu koja sadrži tri temeljna obećanja: zemlja, potomstvo i Božja prisutnost. Ta obećanja koja su u prethodnim naraštajima dana pojedincima s Jakovljevim sinovima postaju baština svega naroda koji se od njih razvio.

Biblijsko povijesno ostvarenje tih obećanja na poseban način ispunjava se u kralju Davidu i njegovu potomstvu, ali se zbog razornih vjerskih i nacionalnih katastrofa, poput babilonskoga progonstva, tu događa i rez iz kojega izrasta nada u mesijansku obnovu Davidova kraljevstva i otvara se put različitim interpretacijama ispunjenja te nade.

Za one koji su u njega povjerovali ispunjenje mesijanske nade događa se u Isusu Nazarećaninu (»Našli smo Mesiju«, Iv 1, 41) pa biblijski pojam nade postaje od njega neodvojiv. Pri tome se iščekivanje obnove Davidova kraljevstva preobražava u navještaj Božjega kraljevstva koje se približilo, osjeća se i već je tu, ali još postoje neprijateljske sile tomu kraljevstvu, od kojih je najveća smrt. Ona je već pobijeđena Kristovim uskrsnućem, ali ostvarenje te pobjede za sve ljude ostvaruje se uskrsnućem u posljednji dan (usp. Iv 1, 24).

U ovom izlaganju promatramo biblijski put nade koji se proteže i ostvaruje od početka do kraja povijesti da bi je obuhvatio u eshatološkom ostvarenju kad će biti »Bog sve u svemu« (1 Kor 15, 28).

Ključne riječi: *nada, obećanje, objava, Krist, Bog.*

Kršćansko je iskustvo od svojih početaka obilježeno nadom. Riječ »nada« nigdje se ne pojavljuje u Isusovim ustima, ali jedna poslanica iz apostolskih vremena, koju kanonska tradicija pripisuje Šimunu Petru, opisuje evangelizacijsko poslanje Crkve sljedećim riječima: »Budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama« (1 Pt 3, 15). Možda bi se očekivalo da će se od kršćana prije tražiti obrazloženje vjere ili ljubavi, ali naglasak je stavljen upravo na dimenziju kršćanskoga iskustva koja nas – Augustinovim riječima – jedina čini kršćanima. U općem diskursu nada se često svodi na pozitivan pogled u budućnost, no za kršćane ona je istovjetna osobi Isusa Krista koju Pavao naziva »nada naša« (1 Tim 1, 1). Kako obrazložiti tu nadu današnjemu čovjeku? Treba krenuti od prošlosti jer se nada bez sjećanja pretvara u lakovjerni optimizam bez temelja. Kršćanska nada hrani se onim što se već dogodilo, obećanjima koja su već ispunjena. Budućnost se gradi na Božjim obećanjima i zato se nada današnjega čovjek ne može obnoviti bez sjećanja, tj. ponovne izgradnje povijesnoga smisla. Drugi korak u obrazloženju nade suvremenomu čovjeku tiče se sadašnjosti jer kršćanska nada nije bijeg u budućnost, nego preuzimanje odgovornosti u sadašnjosti koja se promatra ne samo kroz ono što ona jest, nego i kroz ono što može postati. Bez nade u sadašnjosti postajemo poput strojeva koji su ograničeni na ostvarivanje stvari koje sami možemo kontrolirati i izmjeriti. Osim obnove sjećanja u odnosu na prošlost, obrazloženje nade današnjemu čovjeku zahtijeva pokretanje i usmjeravanje imaginacije koja je kadra osmisлити djelovanje u sadašnjosti. Treći korak tiče se budućnosti, dimenzije koju najlakše povezujemo s nadom. Kršćanska nada u budućnost ne znači bijeg u nestvarni svijet snova, nego iščekivanje ponovnoga dolaska Isusa Krista. To iščekivanje, koje je srce kršćanske vjere, ne sastoji se – kako nas podsjećaju evanđelja – u promatranju nebeskih znakova, nego u razlučivanju znakova vremena, tj. pokretanju proročke dimenzije kršćanske misli koja u sadašnjosti prepoznaje znakove Božje blizine.

Ključne riječi: *obrazloženje nade, povijesna svijest, imaginacija, proročka dimenzija teologije.*

Doc. dr. sc. Jakov Rađa

Kako današnjim ljudima obrazložiti razloge kršćanske nade?

Prof. dr. sc. Anđelko Milardović

Ima li još nade za hrvatsko društvo?

Ovo će se predavanje održati u obliku razgovora usredotočenoga na pet glavnih tema:

- razumijevanje nade s filozofsko-teološkoga gledišta,
- kritički osvrt na grijeh struktura koji blokira nadu,
- zarobljavanje države i društva zbog patologije moći,
- zarobljena nada u zarobljenoj državi,
- onkraj razočarenja – sačuvati nadu osmišljavajući izlazne strategije.

Ključne riječi: *nada i beznađe, grijeh struktura, zarobljena država, patologija moći.*

Cilj je ovoga izlaganja kontekstualiziranje eshatološke nade kao teološke kategorije koja na poseban način odražava dinamiku eshatološkoga koncepta »već da, još ne«. Nadu ćemo odrediti kao transtemporalnu, pokretačku, kritičku, realnu i relacijsku, ali i kao onu koja svoje ishodište nalazi u pashalnom otajstvu Isusa Krista.

U daljnjoj razradi soteriološki aspekt eshatološke nade bit će sagledan kroz antropološku perspektivu, gdje je čovjek shvaćen kao *imago Dei*, u procesu svojega dinamičkoga hoda prema realizaciji, dovršenju i punini kao *imago gloriae*. Nada otvara horizont eshatološkoj zbilji, prema Bogu koji je naša nada (usp. Kol 1, 27), ali koji, kao temelj i cilj nade, ostaje skriven poput samoga eshatona.

Ključne riječi: *nada, eshatologija, pashalno otajstvo, Isus Krist, spasenje.*

Izv. prof. dr. sc. Iva Mršić Felbar

Eshatološka nada

Prof. dr. sc. Vladimir Dugalić

Suodnos triju teologalnih kreposti: vjere, ufanja (nade) i ljubavi

Već je sv. Toma Akvinski uočio razliku između nade kao naravnog čuvstva (*passio*) i teološke vrline (*virtus*). Na naravnoj razini čovjek koji se nada zapravo želi da se ostvari ono u što vjeruje. U teološkom smislu nada se očituje kao krepost ufanja u Božju prisutnost i ojačava nas u suočavanju sa životnim teškoćama. Izlaganje je stoga podijeljeno u dva dijela. U prvom se nastoji prikazati tradicionalni nauk Crkve o suodnosu triju teologalnih kreposti: vjere, ufanja i ljubavi, s posebnim osvrtom na teologalnu krepost ufanja kao specifični habitus iz kojega proizlazi ljudsko djelovanje. Krepost ufanja izričaj je težnje za srećom što ju je Bog stavio u srce svakoga čovjeka te čuva vjernika od malodušja, podupire u trenucima napuštenosti i širi srce u iščekivanju vječnoga blaženstva utemeljenu na Božjem obećanju. U tom se kontekstu promatraju i grijesi protiv kreposti ufanja: očaj i preuzetnost. Očaj se očituje u nedostatku prave želje za božanskim dobrima, a dolazi od nedostatka ljubavi prema Bogu. Često je popraćen i gubitkom životnoga smisla. Grijeh preuzetnosti izvire pak iz oholosti i takva je osoba uvjerena da joj Bog neće poslati smrt prije nego što se obrati. Grijesi protiv ufanja usko su povezani s grijesima protiv vjere, jer potpuno zatvaraju srce djelotvornim djelovanjima Duha Svetoga te se u tradicionalnom nauku ubrajaju u grijeha protiv Duha Svetoga.

Drugi dio izlaganja posvećen je suvremenim teološkim promišljanjima o suodnosu triju teologalnih kreposti, s osobitim naglaskom na krepost ufanja (nade). Kritički se analizira misao teologa nade, osobito Edwarda Schillebeeckxa te protestantskih teologa Pannenberg, Metz i Moltmanna koji su stavili primat nade nad vjerom. Prema njihovom mišljenju tek ona produbljuje vjeru i daje joj životnu konkretnost. Iako valja pohvaliti njihovo nastojanje da suvremenomu čovjeku približe kršćansku objavu i eshatološko usmjerenje kršćanskoga života utemeljeno na ufanju, u izlaganju se ističe kako katolička tradicija naglašava da načelo *credo ut intelligam* ima primat nad načelom *spero ut intelligam*. U tom kontekstu

pozornost je usmjerena na nauk pape Benedikta XVI. i pape Franje budući da je govor o teologalnoj kreposti ufanja čest u njihovim pontifikatima. U enciklikama, govorima, katehezama i homilijama naglašavaju da je današnjemu svijetu krepost ufanja silno potrebna te ističu različite oblike njezina kršćanskoga življenja. Govoreći stoga o suodnosu triju teologalnih kreposti, može se reći da vjera pruža temelj spoznaje i povjerenja u Božja obećanja, a ufanje oživljava povjerenje da će se Božja obećanja ispuniti i potiče čovjeka da ih traži. Ljubav pak ostvaruje cilj ufanja i dovodi vjernika u potpuno zajedništvo s Bogom. U tom suodnosu ufanje je dinamična krepost koja povezuje vjeru kao početak i ljubav kao krajnji cilj čovjekova odnosa prema Bogu.

Ključne riječi: nada, suodnos teologalnih kreposti, vjera, ufanje, ljubav, teolozi nade, Benedikt XVI., Papa Franjo.

Dr. sc. Milan Dančuo

Euharistija kao predokus vječne gozbe i budućega svijeta

U ovom izlaganju polazište je, u kontekstu liturgijske teologije, euharistijsko slavlje kao slika i anticipacija eshatološke gozbe u vječnosti. Isus Krist je svojim utjelovljenjem i vazmenim otajstvom ispunio mesijanska iščekivanja izraelskoga naroda, ali i cijeloga ljudskoga roda. Darivanjem samoga sebe na križu inaugurirao je eshatološko vrijeme koje se anticipira i iščekuje slavljenjem euharistije. Krist saziva sve narode u jedan Božji narod kako bi dovršio davna obećanja. Pozivom dvanaestorice učenika, u kojima simbolički odjekuje dvanaest izraelskih plemena, i poslanjem da slave spomenčin koje im je dodijeljeno na posljednjoj večeri prije smrti na križu, Isus je pokazao da želi prenijeti na cijelu kršćansku zajednicu zadatak da bude u povijesti znak i sredstvo eshatološke gozbe, okupljanja i zajedništva koji su započeli Kristovim djelom spasenja. Tako se u svakom euharistijskom slavlju ostvaruje sakramentalno eshatološko okupljanje Božjega naroda, a euharistijska gozba za kršćane je stvarna anticipacija i predokus mesijanske gozbe u vječnosti koja uvodi vjernike u autentičnu slobodu i u neposredni susret s Bogom. Euharistija postaje hrana za svakodnevni život u prolaznostima ovoga svijeta, utiskuje navješćujuće znakove slobode koji nadilaze krize i beznađe te omogućuje ulazak vječnosti u tijek ljudskoga vremena i povijesti.

Ključne riječi: *liturgija, euharistija, pričest, vječnost, eshatologija.*

Naviještanje smrti, slavlje uskrsnuća i iščekivanje dolaska Isusa Krista utkani su, prožimaju i vode svako djelovanje Crkve. Iščekivanje drugoga dolaska temelj je kršćanske nade koja gorljivo očekuje posljednje i konačno ispunjenje otajstva Božje ljubavi. Iako je kroz čitavu povijest Crkve nada vodila njezine aktivnosti, ne možemo ne zamijetiti kako se odskočna daska i žarišna točka novoga poleta pastoralnoga djelovanja prožetoga nadom počela formirati 60-ih godina 20. stoljeća, s Drugim vatikanskim koncilom.

U perspektivi novih promišljanja ekleziologije, liturgije i djelovanja Crkve pastoralni postulati, uvijek inspirirani kršćanskom nadom, nisu mogli ne doživjeti promjene. Promišljajući kako se modifikacije u vidu ekleziologije odražavaju na liturgiju, a zatim obje imaju nepobitan utjecaj na polazišnu točku i smjer djelovanja Crkve, ispravno je ustvrditi kako djelo Koncila, u potpunom kontinuitetu s tradicijom i učenjem prethodnih, svjesno promišlja liturgijska i ekleziološka pitanja. Ovaj put, poučena primjerom i iskustvom otaca u Trentu točnu 400 godina prije, navedeno promišlja ne kao rubnu i jedva obrađenu temu, nego kao prvu i temeljnu za život Crkve.

Činjenično, Koncil, za razliku od prethodnih, nije sazvan poradi krivovjerja. Nije sazvan ni poradi rješavanja posebnih doktrinarnih problema. Koncil je, počevši od liturgije, nastojao promišljati prisutnost Crkve u suvremenom svijetu i kršćanstvo u njegovim različitim izričajima. Još uvijek postoji, uz gigantske učinjene pomake, mnogo prostora za napredak u istraživanju i aplikaciji liturgijsko-ekleziološke riznice Koncila, kako bi djelovanje Crkve u načinu izričaja i gorljivosti uistinu bilo »za pastoral nade«.

Ključne riječi: *pastoralna teologija, Drugi vatikanski koncil, ekleziologija, liturgija, djelatno udioništvo.*

Mr. sc. Hrvoje Zovko

Za pastoral nade. Ekleziološko-liturgijske perspektive u kontekstu Drugoga vatikanskog koncila

Prof. dr. sc. Marko Medved

Nada kršćanina i nada Crkve kroz povijesne mijene

Referirajući se osobito na teologe Jürgena Moltmanna i Severina Dianicha, predavač promatra nadu u vezi s različitim shvaćanjem Crkve kao misijske zajednice kroz povijest. Tijekom dugih stoljeća model ostvarenoga poslanja Crkve vezivao se za iskustvo *societas christiana*. Tek je modernitet u prvi plan vratio primat osobe, što je ustvari bio i evanđeoski i Pavlov primat. To valja znati danas kada mnogi misle da se nada pobuđuje evangelizacijom i kristijanizacijom struktura društvenoga poretka pojedinih naroda, namjesto ponudom vjere slobodnomu izboru osobe. Kako ističe Moltmann, kršćanski navještaj u sadašnjosti mora pružiti odgovor glede nade u budućnost Raspetoga (1 Pt 3, 15) tako što taj navještaj, koji je univerzalno upućen svima, prenosi opravdanje i nadu u uskrsnuće. Napast da se umjesto horizonta novovjekovne povijesti s nostalgijom gleda na prošle društvene poretke i dugotrajne tradicije valja otkloniti. Naime, Crkva i kršćani današnjemu vremenu moraju donijeti nadu eshatološkoga horizonta uskrsnuća te time i novovjekovnoj povijesti otkriti njezinu istinsku povijesnost.

Ključne riječi: *misijaska Crkva, societas christiana, eshatologija, Jürgen Moltmann, Severino Dianich.*

Nada kao psihološki i teološki konstrukt značajno je odsutna u današnjoj kulturi. Turbulentno vrijeme u kojem živimo opterećeno rastućim pojavama prirodnih, socijalnih, političkih i drugih kataklizma ostavlja ozbiljne posljedice na intrapsihičku strukturu čovjeka i njegove interpersonalne odnose. Stanje mentalnoga i duhovnoga zdravlja u svijetu je zabrinjavajuće, statistike su neumoljive, sve je više onih koje možemo nazvati novi siromašni – ljudi bez nade i bez smisla života.

U ovoj studiji želimo analizirati nadu kao psihološki konstrukt, utrnjeln na kršćanskoj antropologiji, te istražiti obnoviteljsku snagu nade i njezine benefite za mentalno i duhovno blagostanje čovjeka. U radu će se identificirati intrapsihičke i interpersonalne dinamike i procesi koji opstruiraju autentično življenje nade. Kako bismo razumjeli psihologiju nade, treba razlikovati što nada uistinu jest, a što nije, te koji su sastavni koncepti nade. U ovoj studiji također bavit ćemo se istraživanjem odnosa između razmišljanja koje se temelji na nadi i depresivnoga stanja.

Nada kao pozitivni psihološki konstrukt koji uključuje postavljanje ciljeva, djelovanje i kognitivno restrukturiranje povezuje se s pozitivnim psihološkim, fizičkim i psihosocijalnim ishodima. Depresija je u obrnutoj korelaciji s nadom jer ju karakterizira niz simptoma, od osjećaja tuge, negativne slike o sebi i slabe koncentracije do gubitka volje. Mnoge recentne studije upućuju na važnost nade u smirivanju i ublažavanju simptoma psihičkih poremećaja i psiholoških teškoća, u obnavljanju nutarnjih snaga i proširivanju kapaciteta, jačanju otpornosti i u suočavanju s teškoćama. U završnom dijelu studije promišlja se o načinima i konkretnim koracima kako potaknuti i kultivirati nadu, odnosno kako živjeti nadu kao antidot današnjoj kulturi rastućega očaja i depresije.

Ključne riječi: nada, depresija, mentalno zdravlje, duhovno zdravlje, otpornost, integracija.

Doc. dr. sc.
Sanda Smoljo-Dobrovoljski

Važnost nade u vremenima rastućega očaja i depresije

Dr. sc. Marija Jurišić

Vjeronauk: prostor »generiranja nade« kod adolescenata?

Sve veći broj djece i mladih suočava se sa psihičkim poremećajima i poremećajima ponašanja, koji se manifestiraju različitim nepoželjnim obrascima. Velik broj samoubojstava, depresije i anksioznih poremećaja u djece i mladih upućuje na poziv za intervenciju stručnjaka u području odgoja i obrazovanja. Marketinške kampanje djeci i mladima predlažu rješenja koja ih upućuju na sebe same, fokus se stavlja na pojedinca koji je sam sebi dostatan i čija se sreća i životno zadovoljstvo sastoji u ispunjavanju vlastitih potreba i brige za sebe (eng. selfcare). Odgojno-obrazovni sustav u svojim krajnjim ciljevima usmjeren je na budućnost i u svojoj prirodi ispunjen nadom; nadom da će odgojno-obrazovni sadržaj pronaći svoje mjesto u učeniku te da će rezultirati rastom i razvojem pojedinca.

Adolescencija je značajan period razvoja osobe. Nada je važna odrednica pozitivnoga razvoja djece i mladih. Inozemna i hrvatska istraživanja upućuju na postojanje pozitivne korelacije između nade i religioznosti. Postojanje nade u životu pojedinca korelira sa životnim zadovoljstvom, dobrobiti i sposobnosti prilagodbe pojedinca. Religioznost također utječe na veću prisutnost postojanja smisla i traganja za smislom u adolescenata. Iako vjeronauk nema kao svoj prvotni cilj razvoj religioznosti, niti ju nužno pretpostavlja kod učenika, kao ni njegovu religioznu pripadnost, ipak imajući u vidu navedene korelacije, uviđa se mogućnost pozitivnoga utjecaja vjeronauka u javnoj školi na razvoj nade u adolescenata. Predmet vjeronauka pokazuje se ključnim jer prenošenjem vrijednosnih okvira i religijskih sadržaja jedne vjerske tradicije utječe na stajalište pojedinca i njegov način razmišljanja.

Budući da ne utječe samo na kognitivnu, nego i na bihevioralno-afektivnu dimenziju osobe, može li vjeronauk kao školski predmet duboko odgojno-vrijednosnoga karaktera generirati nadu i tako ponuditi resurs adolescentima na putu traženja smisla i životnoga zadovoljstva? Postavlja se pitanje generira li

katolički vjeronauk nadu u adolescenata. Je li samorazumljivo da vjeronauk kršćanskim sadržajem promiče nadu? Konstrukt nade istražiti će se u kontekstu kršćanskoga razumijevanja koje uključuje osobnu i zajedničarsku dimenziju, a ima potencijal usmjeriti pojedinca na izlaženje iz izolacije i komunikaciju s drugim. Budući da istraživanja pokazuju da adolescenti u višoj adolescenciji (17-19) pokazuju veće stanje stresa i manje životnoga zadovoljstva, cilj će se istražiti kvalitativnom analizom kurikula i udžbenika predmeta Katolički vjeronauk za 3. i 4. razred srednje škole. Rad odgovara na pitanje je li vjeronauk mjesto koje svojim sadržajem generira nadu kod učenika kao alat za razvoj otpornosti i resurs za suočavanje sa životnim izazovima.

Ključne riječi: *nada, odgoj i obrazovanje, vjeronauk, adolescenti.*

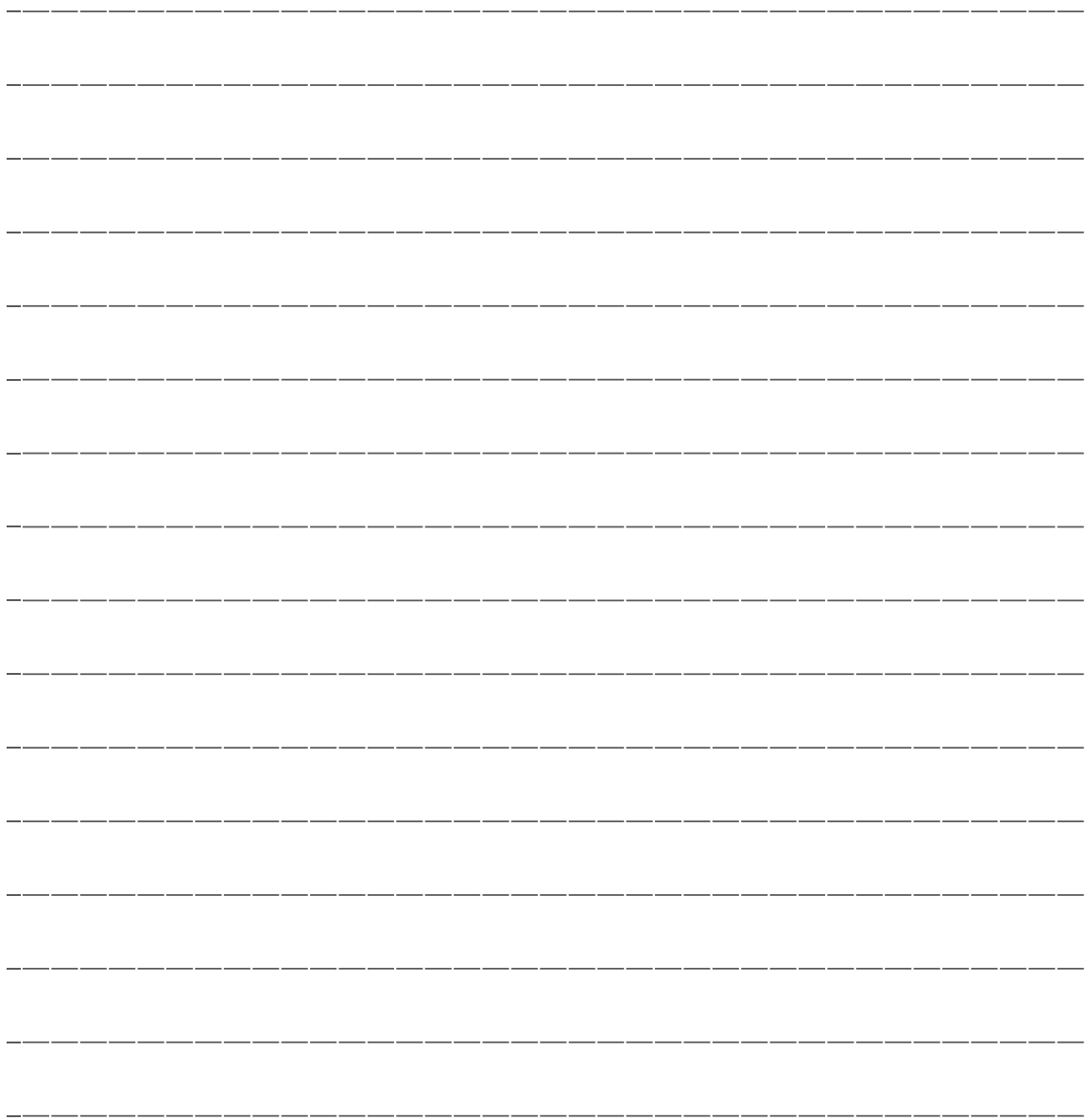

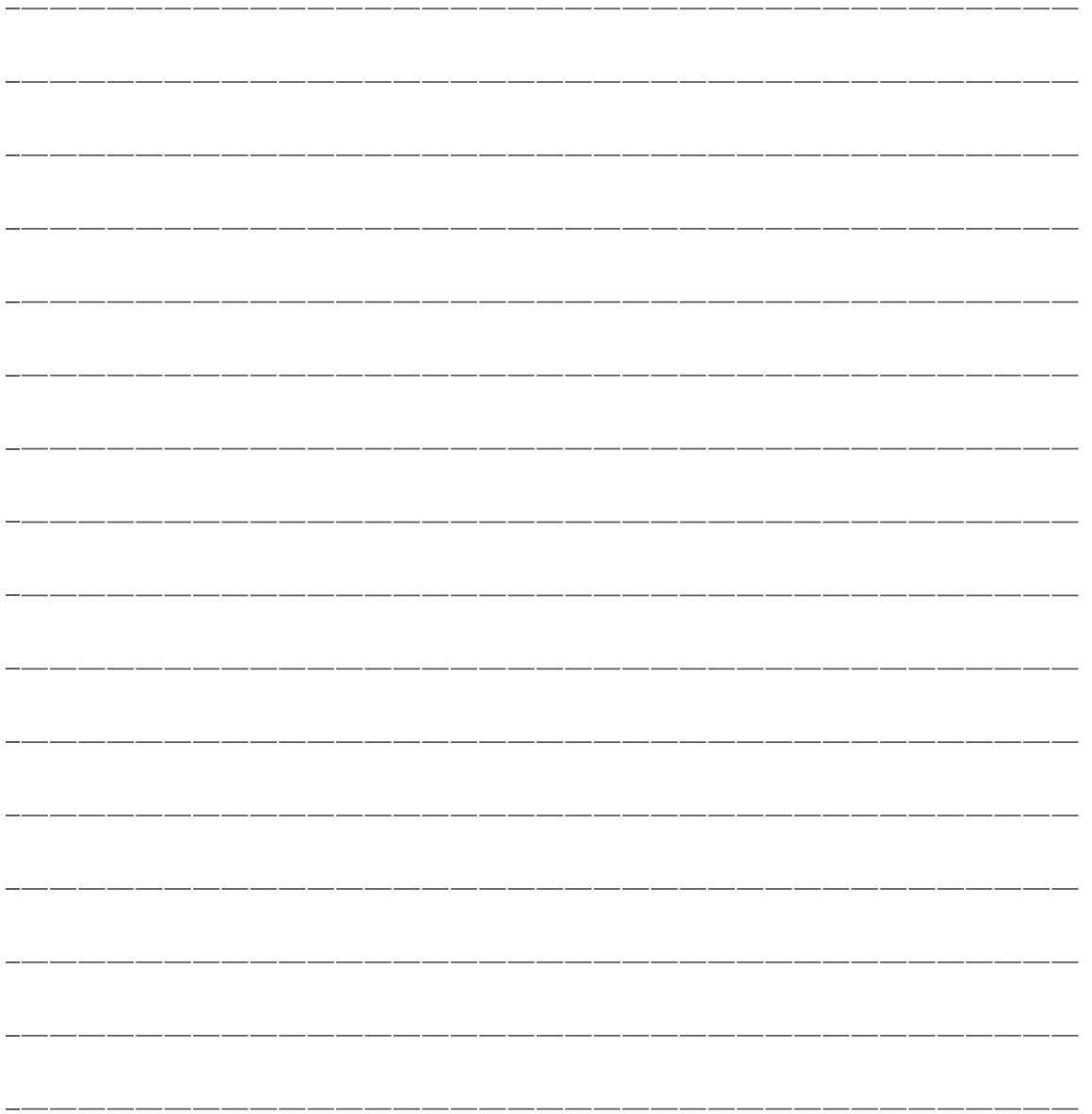
Nada se temelji na Bogu

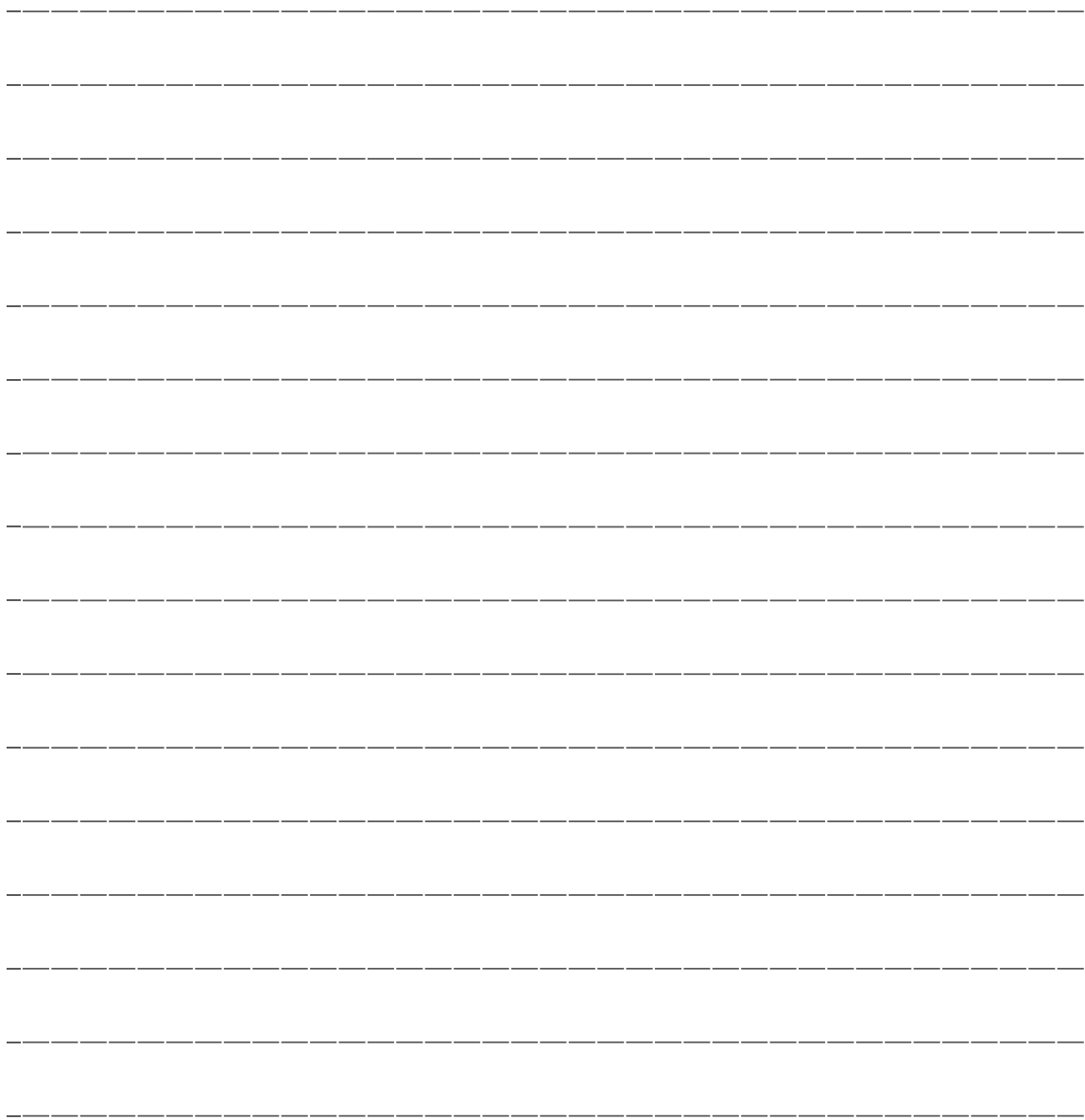
»Još jednom: mi trebamo nade – manje ili više – koje nas iz dana u dan drže na našem putu. Ali bez velike nade, koja mora nadvisiti sve drugo, one nisu dovoljne. Ta velika nada može biti samo Bog, koji obuhvaća cjelokupnu stvarnost i koji nam može ponuditi i dati ono što, sami svojim silama, ne možemo postići. To da nam se ona daje kao besplatan i nezasluzen dar spada u sastavni dio te nade. Ta se nada temelji na Bogu, i to ne na bilo kojem bogu, već Bogu koji ima ljudsko lice i koji nas je do kraja ljubio: svakog od nas pojedinog i čovječanstvo u cjelini. Njegovo kraljevstvo nije neki nestvarni svijet, smješten u neko sutra koje nikada neće doći; njegovo je kraljevstvo prisutno tamo gdje ga ljudi ljube i gdje njegova ljubav do nas dopire. Samo nam njegova ljubav omogućuje da iz dana u dan budemo vedra duha i ustrajni, ne gubeći polet nade, u svijetu koji je, po svojoj naravi, nesavršen. Njegova je ljubav, istodobno, za nas jamstvo da postoji ono što tek nejasno slutimo a što, ipak, u dubini svog srca iščekujemo: život koji je „pravi“ život.«

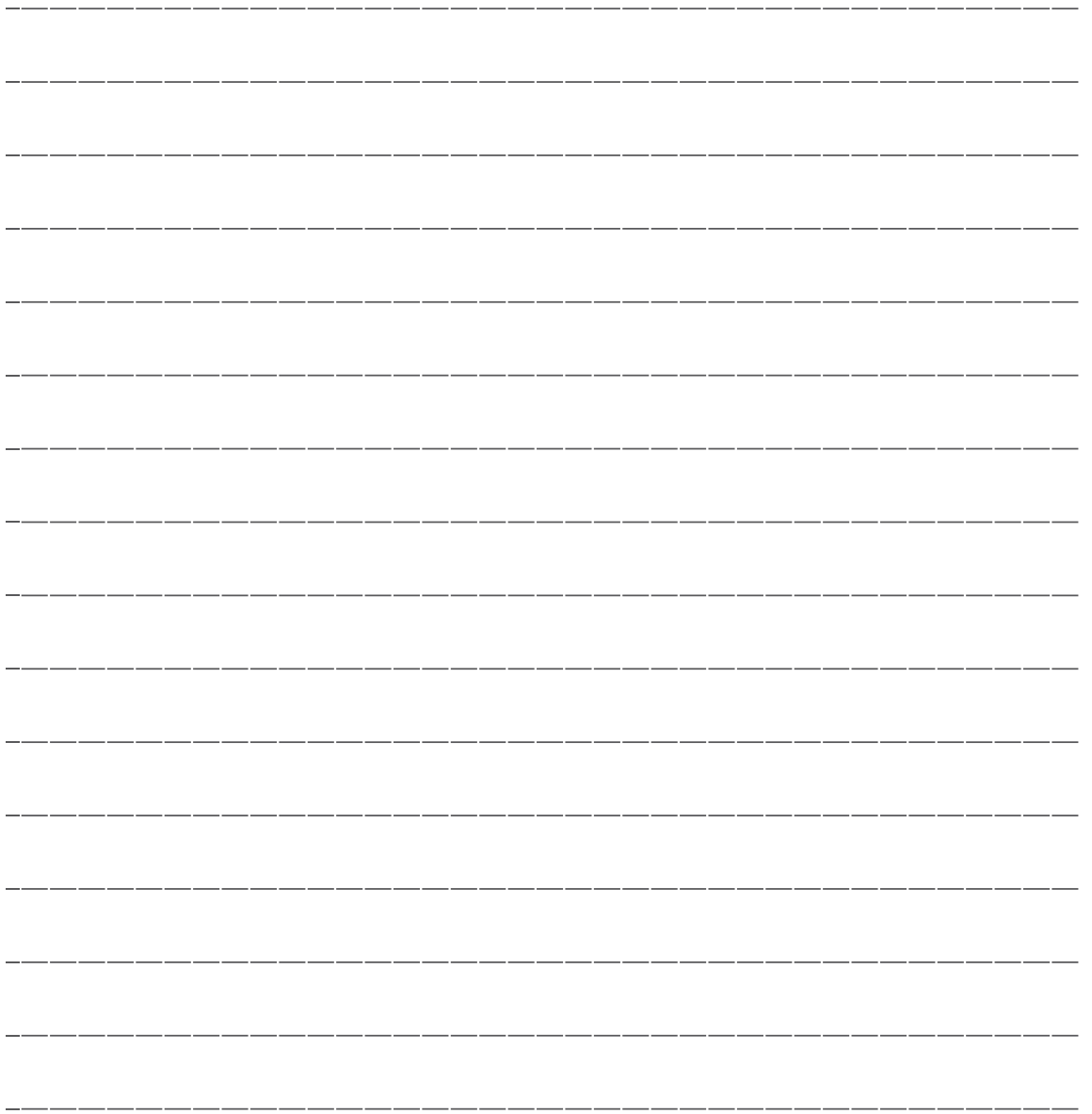
Benedikt XVI., *Spe salvi – U nadi spašeni. Enciklika o kršćanskoj nadi* (30. XI. 2007.), br. 31.

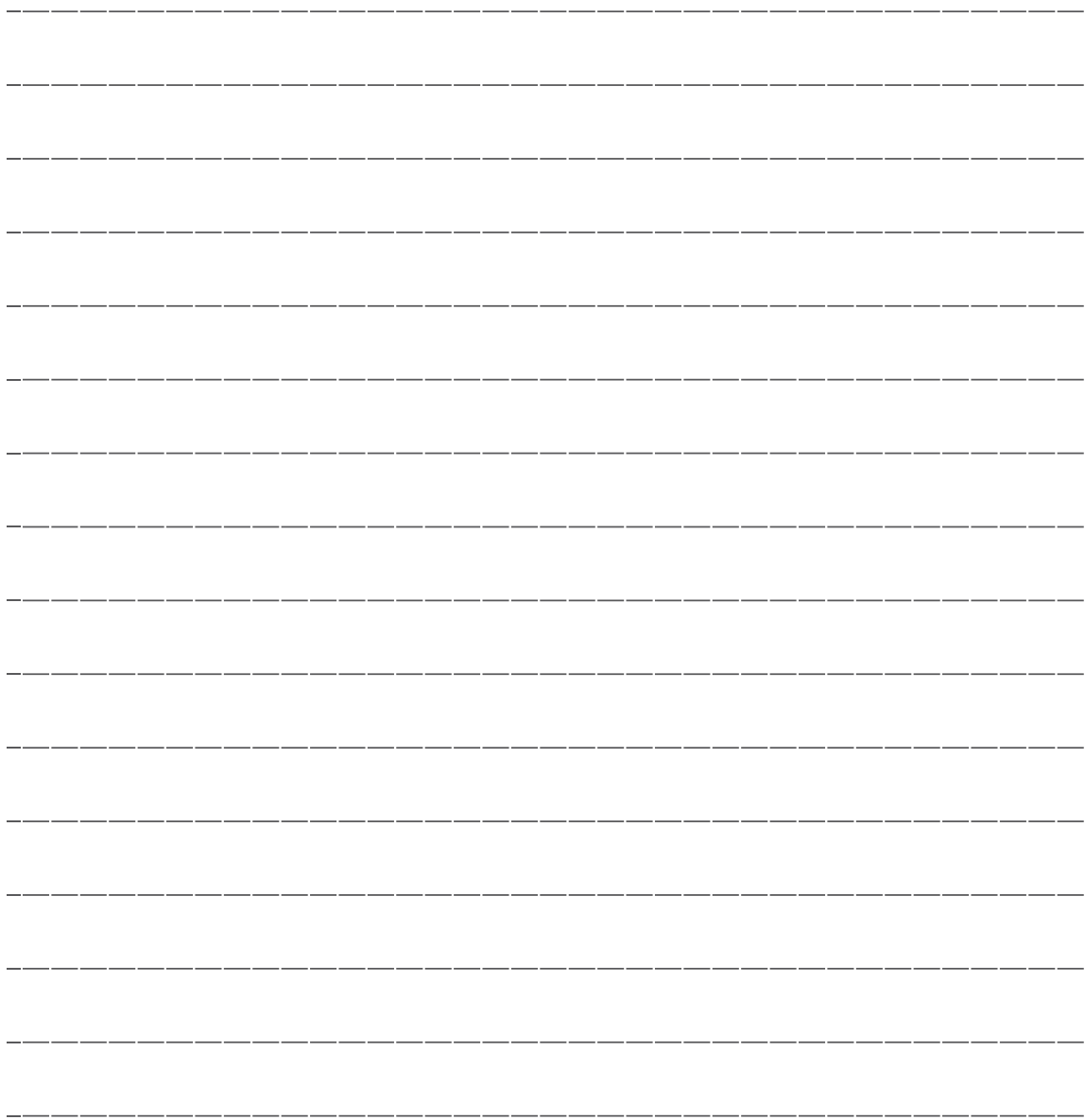
Bilješke

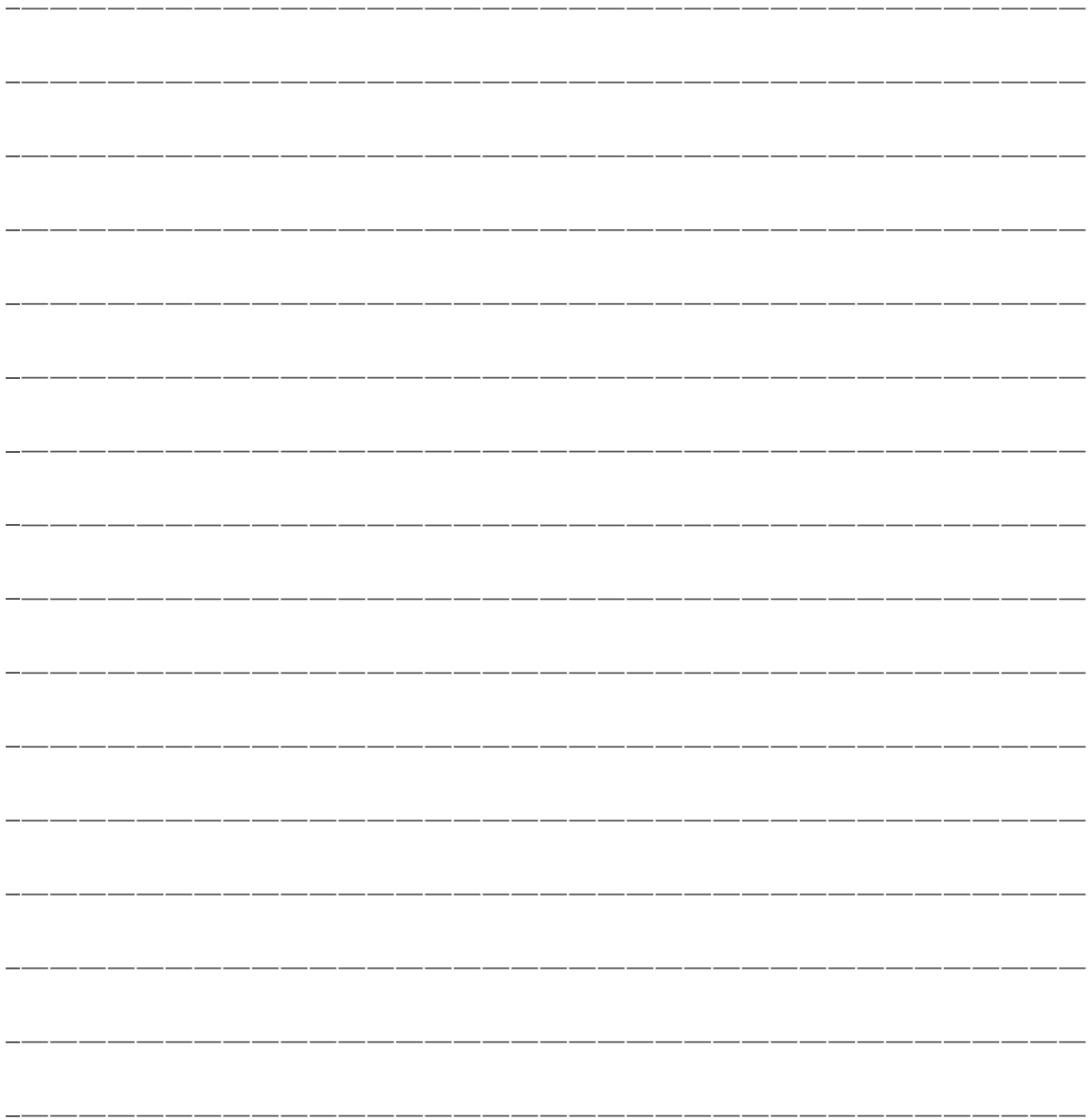

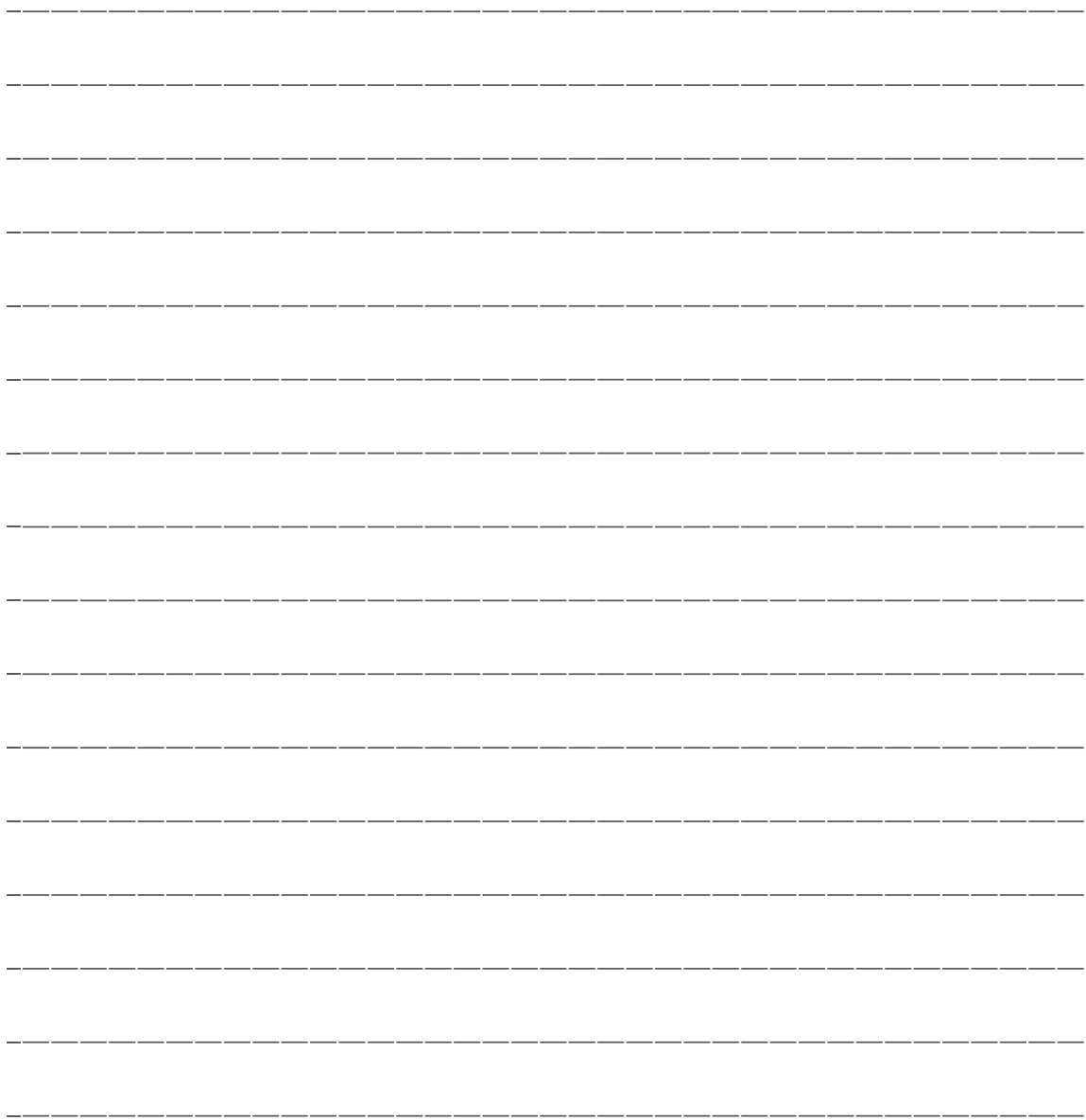

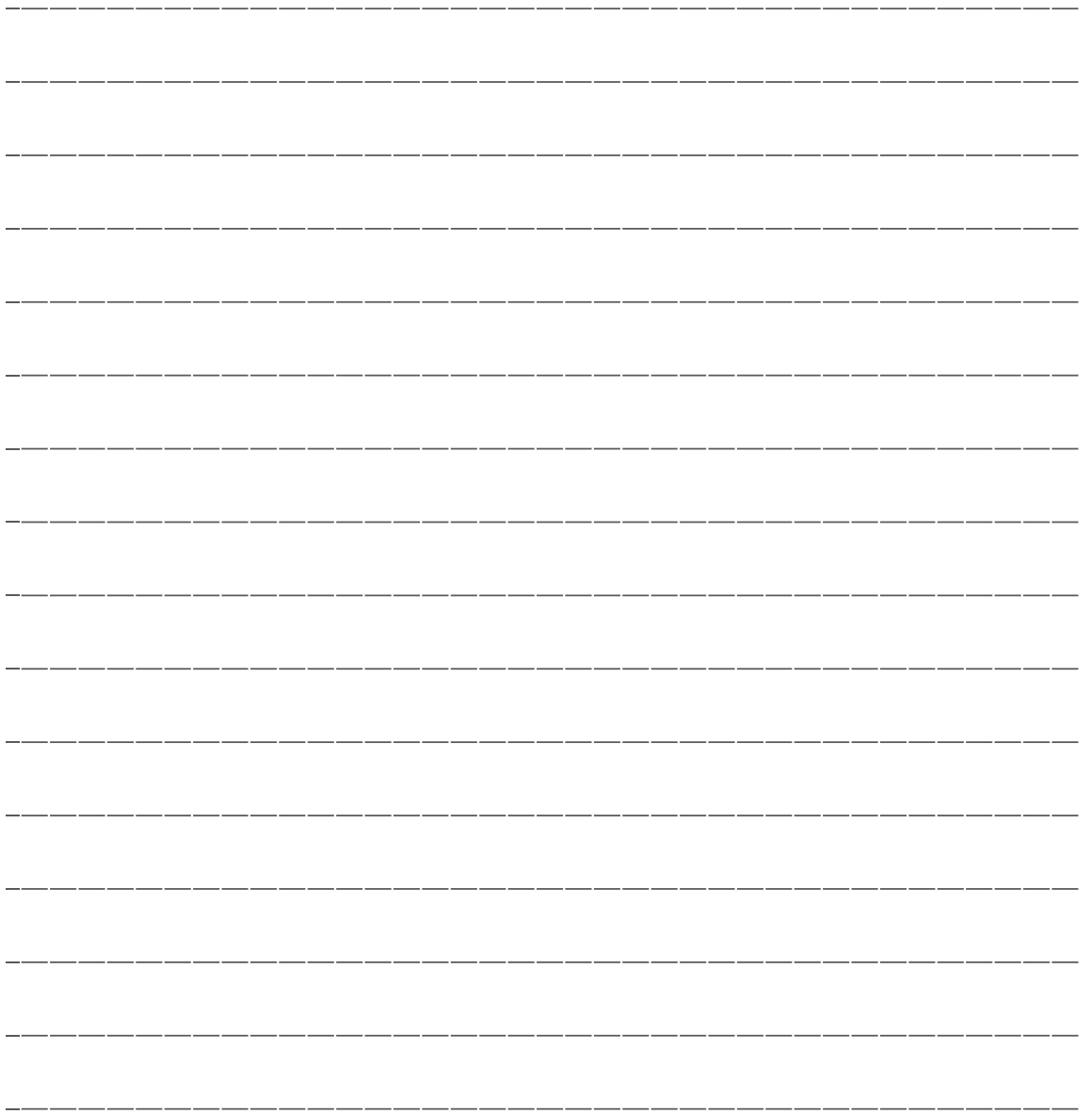

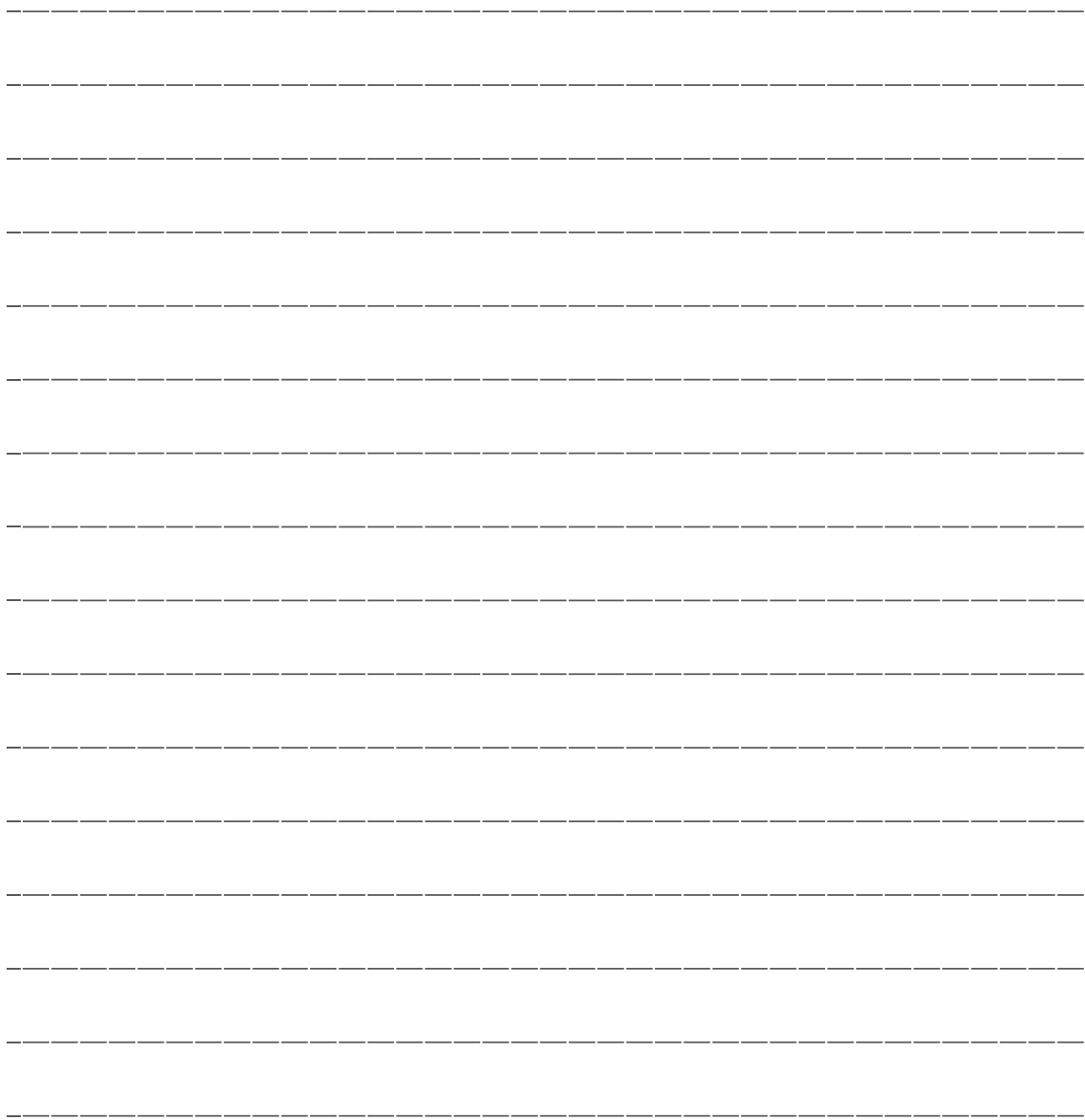

Sadržaj

TEMA 65. TEOLOŠKO-PASTORALNOG TJEDNA.....	2
PROGRAM.....	6
SAŽECI PREDAVANJA.....	9
Kršćanska nada i ambivalentnost nade u današnjem svijetu	10
Od starozavjetne do novozavjetne nade.....	12
Kako današnjim ljudima obrazložiti razloge kršćanske nade?.....	13
Ima li još nade za hrvatsko društvo?	14
Eshatološka nada.....	15
Suodnos triju teologalnih kreposti: vjere, ufanja (nade) i ljubavi	16
Euharistija kao predokus vječne gozbe i budućega svijeta	18
Za pastoral nade. Ekleziološko-liturgijske perspektive u kontekstu Drugoga vatikanskog koncila.....	19
Nada kršćanina i nada Crkve kroz povijesne mijene	20
Važnost nade u vremenima rastućeg očaja i depresije	21
Vjeronauk: prostor „generiranja nade“ kod adolescenata?	22
BILJEŠKE	24

KRŠĆANSKA NADA U VREMENU BEZNAĐA

Sažeci predavanja

Nakladnik: Glas Koncila

Grafičko oblikovanje: Blaženka Matić

Lektura: Ivan Blažević

Tisak: Denona d.o.o., Zagreb

Verbum

VERBUM

-10%

Popust za sudionike TPT-a!

Na cjelokupni asortiman u svim knjižarama Verbum!
(popust se ne odnosi na web knjižaru, izdanja Kršćanske sadašnjosti i školskih udžbenika)

Popust se realizira od 21.1. do 23.1. uz predodženu ovog letka.

**VELIKA
ZIMSKA
AKCIJA**

u svim knjižarama Verbuma
i na web knjižari
verbum.hr

21.-23.1.'25

Akcija se odnosi isključivo na naslove naklade Verbum s preko 800 vrijednih i zanimljivih naslova.

Popusti se ne mogu kombinirati s drugim popustima i akcijama i članskim pogodnostima kluba Verbum.

PAPA FRANJO
Srce nam govori o
Bogu

PAPA FRANJO
**NADA NIKAD
NE POSTIĐUJE**

PAPA FRANJO
ŽIVOT
Moja povijest u Povijesti

Josip Bozanić
**ALOJZIJE
STEPINAC**
ŽRTVA ZA BUDUĆNOST

Nela Veronika Gašpar Silvana Fužinato
**U SUSRETU
SA SVETIM**
Pitanje o Bogu u dijalogu kršćanstva
i suvremene kulture

**PRIGODNA
PONUDA**

od 20. 1. do 31. 1. 2025.

Brojne naslove
snižene i do

70%

potražite u knjižarama
Kršćanske sadašnjosti i na

www.ks.hr

KRŠĆANSKA SADAŠNJOST
ZA VAŠU TEOLOŠKU I DUHOVNU KULTURU

Teološko-pastoralni tjedan znanstveni je i pastoralni skup teologa u promišljanju nad aktualnim temama koje dotiču život Crkve, s ciljem trajne izobrazbe i usavršavanja nositelja službi i poslanja u Crkvi: biskupâ, prezbiterâ i đakona, redovnika i redovnica te vjernika laika. Skup je otvoren i svima koji se zanimaju za te teme.

Organizator

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Vlaška 38, 10 000 Zagreb

Tel.: (01) 21 17 624

E-mail: kbf@kbf.unizg.hr

Mjesto održavanja

Nadbiskupijski pastoralni institut,

Kaptol 29a, 10 000 Zagreb

Tel. (01) 55 22 000

E-mail: pastoralni.institut@zg-nadbiskupija.hr

U glazbenom dijelu sudjeluje:

Mješoviti zbor Instituta za crkvenu glazbu KBF-a Sveučilišta u Zagrebu

pod ravnanjem prof. Danijele Župančić i uz glazbenu pratnju doc. art. Milana Hibšera.

Povjerenstvo za Teološko-pastoralni tjedan

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Kovač, predsjednik

Izv. prof. dr. sc. Ana Begić OP, članica

Doc. dr. sc. Jakov Rađa, član

Prof. dr. sc. Janez Vodičar, vanjski član (Ljubljana)

Prof. dr. sc. Darko Tomašević, vanjski član (Sarajevo)

Skup je sufinanciran od Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske.

